

Autoarea dorește să mulțumească Fundației
Ingram Merrill, Fundației doamnei Giles Whiting,
Agenției Naționale pentru Arte și Fondului
pentru Poezie pentru generosul lor sprijin.

Lydia Davis s-a născut în 1947, în Massachusetts, SUA. A publicat mai multe volume de proză scurtă și romanul *Sfârșitul poveștii*, pe lângă eseuri și traduceri din scriitori francezi ca Gustave Flaubert, Marcel Proust, Maurice Blanchot. A primit numeroase distincții internaționale pentru opera ei, cea mai importantă fiind prestigiosul Man Booker International Prize, care i s-a acordat în 2013. A predat literatură și scriere creativă la universități americane cu tradiție. A fost căsătorită cu scriitorul Paul Auster, iar în prezent este căsătorită cu artistul vizual Alan Cote. Are câte un fiu din fiecare căsătorie.

*

„Bucurie mare: Lydia Davis a câștigat Premiul Man Booker International. Niciodată nu a nimerit un premiu literar ținta atât de bine, aproape la fel de bine cum o nimerește ea în povestirile ei, ingenioase, jucăușe, inventive din punct de vedere formal și neașteptat de puternice (față de cât de scurte sunt). [...] E o plăcere s-o citești. Nu mai e alt scriitor ca ea.”

The Guardian

„L-a cunoscut în timp ce locuia și lucra într-un oraș de pe coasta de Vest. El, poet publicat în reviste obscure și student angajat part time la o benzinărie, era cu doisprezece ani mai tânăr decât ea. Ea își amintește prima lor întâlnire, ce bine arăta (și asta o va bântui mult timp după plecarea lui) și certurile dintre ei. Dar cele mai intense și dureroase amintiri sunt cele de după sfârșitul poveștii, când, incapabilă să accepte că se terminase, îl pândea la locul lui de muncă, îl urmărea și pune la cale întâlniri la care el nu venea. Nu-și face iluzii în legătură cu el: era imatur, lua bani cu împrumut și nu-i înapoia, își dezamăgea prietenii. Dar toate astea, pentru o femeie obsedată de iubitul ei, sunt irelevante.”

Kirkus Reviews

LYDIA DAVIS

Sfârșitul poveștii

Traducere din limba engleză
de

VERONICA D. NICULESCU

Redactor Alina Hlinski

Corector Adrian Crețu

Tehnoredactor Constantin Niță

Coperta credit foto llaszlo/shutterstock.com

Stărușul poveștii

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DAVIS, LYDIA

Sfârșitul poveștii / Lydia Davis ; trad. de Veronica D. Niculescu.

- București : Univers Publishing House, 2014

ISBN 978-606-8631-35-6

I. Niculescu, Veronica D. (trad.)

821.111(73)-31=135.1

LYDIA DAVIS

THE END OF THE STORY

Copyright © 1995 by Lydia Davis

© Editura Univers, 2014, pentru prezenta traducere

EDITURA UNIVERS

www.edituraunivers.ro

ISBN 978-606-8631-35-6

Ultima oară când l-am văzut, deși nu știam că aceea avea să fie ultima oară, stăteam pe terasă cu o prietenă, iar el a intrat pe poartă transpirat, cu fața și pieptul trandafirii, cu părul umed, și s-a oprit să stea de vorbă cu noi, politicos. A stat ba pe vine pe betonul vopsit în roșu, ba așezat pe marginea unei bănci de lemn.

Era o zi de iunie caniculară. Își mutase lucrurile din garajul meu în remorca unei camionete. Cred că urma să le ducă în alt garaj. Îmi amintesc ce îmbujorată îi era pielea, dar trebuie să-mi imaginez ghetele lui, coapsele albe și late, când stătea pe vine sau așezat, și expresia sinceră și prietenoasă pe care probabil că o avea pe chip, vorbind cu aceste femei care nu voiau nimic de la el. Știu că eram conștientă de felul în care arătam eu și prietena mea, cum stăteam amândouă cu picioarele în sus pe șezlongurile noastre, și că în prezența prietenei mele era posibil să-i par și mai în vârstă decât eram, dar în același timp și că asta i s-ar fi putut părea seducător. A intrat în casă să-și ia niște apă de băut, apoi a ieșit și mi-a zis că a terminat și pleacă.

Un an mai târziu, când credeam că mă uitase de tot, mi-a trimis o poezie în franceză, copiată de mână. Poezia nu era însoțită de vreo scrisoare, deși el mi se adresa mie, folosindu-mi numele ca și cum ar fi început o scrisoare, și încheia cu numele lui, ca și cum ar fi încheiat o scrisoare. La început,

când am văzut plicul cu scrisul lui de mână, am crezut că poate-mi înapoia banii datorăți, peste trei sute de dolari. Nu uitaseam de bani, fiindcă nu-mi mai mergea la fel ca pe vremuri și aveam nevoie de ei. Deși îmi adresa poezia, nu eram sigură ce voia să-mi spună cu ea, sau ce se aștepta să cred eu că-mi spunea, sau în ce fel se folosea de ea. Își trecuse adresa pe plic, deci știam că e posibil să aștepte un răspuns, dar nu știam cum să-i răspund. Mi se părea că nu-i pot trimite altă poezie și nu știam ce fel de scrisoare ar răspunde acelei poezii. După ce au trecut câteva săptămâni, am găsit o cale să-i răspund, spunându-i ce am crezut când am primit ce-mi trimisese, ce credeam că era și cum am descoperit că nu era așa, cum am citit-o și ce am crezut că poate însemna faptul că-mi trimisese o poezie despre absență, moarte și regăsire. Am scris toate astea sub forma unei povestiri, fiindcă părea la fel de impersonală ca poezia lui. Am inclus o notă în care am spus că mi-a fost greu să scriu povestirea. Am trimis răspunsul la adresa de pe plic, dar n-am mai primit nici un semn de la el. Am copiat adresa în carnetul meu cu adrese, ștergând una mai veche, care nu fusese valabilă pentru mult timp. Nici o adresă de-a lui nu era valabilă pentru mult timp, iar hârtia din carnet unde e scrisă adresa lui e subțiată și moale de la atâtea ștersături.

A mai trecut un an. Făceam o călătorie prin deșert cu un prieten, nu departe de orașul unde locuise el, și am hotărât să-l caut la ultima adresă. Până atunci, călătoria fusese incomfortabilă, fiindcă mă simțeam ciudat de înstrăinată de bărbatul cu care eram. În prima noapte băusem prea mult, pierdusem orice simț al distanțelor în peisajul luminat de lună și încercasem, amețită, să plonjez în hăurile albe dintre stânci, care mie îmi păreau perne moi, în timp ce el încerca să mă țină locului. În a doua noapte stătusem întinsă în patul din camera de motel, bând Coca-Cola și abia vorbind cu el. Întreaga dimineață următoare o petrecusem în spinarea unui cal bătrân, la capătul unui lung șir de cai, călărind lent printr-o strâmtoare dintre dealuri, dus și întors, în vreme ce el, enervat

de prezența mea, conducea o mașină închiriată, de la o formațiune stâncoasă la alta.

Când am ieșit din deșert, relația noastră a devenit din nou mai confortabilă și, în vreme ce el conducea, eu îi citeam cu voce tare dintr-o carte despre Cristofor Columb, însă pe măsură ce ne apropiam mai mult de oraș, eram tot mai preocupată. M-am oprit din citit și m-am uitat pe fereastră, dar nu înregistram decât bucăți disparate din ceea ce se zărea în timp ce ne apropiam de mare: o viroagă plină de eucalipti, coborând către apă; un cormoran negru stând pe un bloc alb de calcar scobit care prin erodare luase forma unei clepsidre; un debarcader cu un *roller coaster*; o casă cu turn, mult deasupra restului orașului, alături de un cocotier; un pod peste șinele de cale ferată care se derulau mult înaintea și în spatele nostru. În timp ce înaintam spre nord, către oraș, mergeam în paralel cu șinele, uneori în așa fel încât le puteam vedea, iar alteori departe de ele, când o coteau îndepărtându-se de țărm, iar șoseaua noastră continua de-a lungul falezei, pe lângă apă.

În după-amiaza următoare am plecat singură și mi-am cumpărat o hartă a străzilor. Am cercetat-o așezată pe un zid de piatră pe care-l simțeam rece sub mine, deși soarele era cald. Un străin mi-a spus că strada pe care-o căutam era prea departe ca să merg pe jos, și totuși am pornit-o pe jos. De fiecare dată când ajungeam în vârful unui deal, mă uitam peste apă și vedeam poduri și bărci cu pânze. De fiecare dată când coboram într-altă mică vale, casele albe se adunau iarăși în jurul meu.

Nu știusem cât de mare avea să-mi pară orașul în timp ce mergeam sau cât de mult aveau să-mi obosească picioarele. Nu știusem cum avea să mă orbească soarele de pe fațadele albe ale caselor după o vreme, cum avea să bată ore în șir pe fațadele tot mai albe, apoi mai puțin albe, pe măsură ce orele treceau, iar ochii începeau să mă doară. M-am suit într-un autobuz și am călătorit așa pentru o vreme, apoi am coborât și am mers iarăși pe jos. Deși soarele strălucise toată ziua, până spre sfârșitul după-amiezei umbrele erau răcoroase.

Am trecut de niște hoteluri. Nu știam exact unde mă aflam, deși mai târziu, când am plecat din acea zonă, am văzut pe unde fusesem.

Până la urmă, după ce-am mers ba în direcția bună, ba în direcția greșită, am ajuns pe strada lui. Era ora de vârf a serii. Bărbați și femei în haine de serviciu treceau pe lângă mine pe stradă în ambele direcții. Traficul abia se urnea. Soarele coborâse, iar lumina de pe clădiri era de-un galben întunecat. Eram surprinsă. Nu-mi imaginasem că partea lui de oraș o să arate așa. Nici măcar nu crezusem că adresa asta exista. Însă clădirea era acolo, înaltă de trei etaje, vopsită într-un albastru-deschis, un pic dărăpănată. Am cercetat-o de peste drum, stând pe o treaptă în care un șir de plăcuțe de gresie încastrate forma numele unei farmacii, deși ușa din spatele meu dădea către un bar.

De mai mult de un an, de când scrisesem acea adresă în carnet, îmi imaginasem cu mare precizie, de parcă aș fi vizitat-o, o stradă mică și însoțită, cu case galbene de două etaje, cu oameni intrând și ieșind din ele, urcând și coborând treptele de la intrare, și mă imaginasem și pe mine stând într-o mașină peste drum de casă, ceva mai într-o parte, privind ușa și ferestrele lui. Îl văzusem ieșind din casă, gândindu-se la alte lucruri, cu capul plecat, alergând vioi în josul treptelor. Sau coborând scările mai lent, cu soția lui, fiindcă îl văzusem de două ori înainte cu soția, când el nu știa că-l urmăresc, o dată de la distanță, în timp ce stăteau pe trotuar lângă un cinematograf, și o dată pe fereastra apartamentului său, în ploaie.

Nu eram sigură că-i voi vorbi, fiindcă atunci când îmi imaginam asta mă tulbura furia pe care i-o vedeam pe chip. Surpriză, apoi furie și apoi groază, fiindcă se temea de mine. Se albea la față, încremenea, cu pleoapele plecate și capul un pic dat pe spate: ce-aveam de gând să-i fac? Și avea să se dea înapoi cu o treaptă, de parcă asta chiar l-ar fi putut feri de mine.

Deși am văzut că exista clădirea, nu credeam că o să existe și apartamentul. Iar dacă apartamentul lui exista, nu credeam că o să-i găsesc numele scris pe o bandă deasupra soneriei.

Acum traversam strada și intram în clădirea în care locuise el, probabil foarte recent, cu siguranță în ultimul an, și am citit numele ARD și PRUETT pe un bilet alb lângă soneria apartamentului său, numărul 6.

Mai târziu mi-am dat seama că această pereche ciudată, fără sex, ARD și PRUETT, trebuie să fi fost cea care a descoperit ce-o fi lăsat el în urmă: bucățele de bandă adezivă lipite de lucruri, agrafe de hârtie și bolduri în crăpăturile parchetului, mănuși de apucat oalele sau sticlute cu condimente sau capacele de oale din spatele aragazului, praful și firimiturile din colțurile sertarelor, bureții tari și pătați de sub cada din baie și de sub chiuveta din bucătărie, pe care el i-a folosit cândva ca să curețe, în stilul lui energetic, un castron sau o tejghea, haine desperecheate atârând în cotloane întunecate din dulap, așchii de lemn, găuri de la cuie în tencuială, cu pete sau zgârieturi de jur împrejur sau prin apropiere, care aveau să pară întâmplătoare doar fiindcă Ard și Pruett nu știau la ce serviseră. Simțeam o legătură neașteptată cu acești doi oameni, deși ei nu mă cunoșteau, iar eu nu-i văzusem niciodată, fiindcă și ei locuiseră, la rândul lor, într-un soi de intimitate cu el. Desigur, era posibil să fi existat alți chiriași înaintea lor, care să fi găsit ce lăsase el, și poate că Ard și Pruett găsiseră urmele lăsate de cu totul altcineva.

Fiindcă trebuia să merg cât de departe puteam în încercarea de a-l găsi, am sunat la soneria lor. Dacă nu-l găseam de data asta, încetam căutările. Am sunat, și-am sunat încă o dată, și încă o dată, dar nici un răspuns. Am rămas afară, în stradă, suficient cât să simt că ajunsesem, în sfârșit, în punctul final al unei călătorii necesare.

Pornisem ca într-o plimbare spre un loc care se afla prea departe pentru a merge pe jos. Continuasem să merg chiar și când se făcuse prea târziu și eram deja la capătul puterilor. Mai prinsesem ceva putere atunci când mă apropiasem de locuința lui. Acum îmi continuam drumul, tot pe jos, treceam de casa lui, spre Chinatown și cartierul rău famat, spre depozitele din golf și spre apă, în timp ce mă gândeam, încercând să țin minte

Libris
Respect pentru oamenii și cărți

orașul, că, deși el nu mai locuia în casa aceea și deși eram așa de obosită și mai aveam destul de mers și erau alte dealuri de urcat de jur împrejurul meu, mă simțeam mai liniștită pentru că fusesem acolo, așa cum nu mă mai simțisem de când mă părăsise, de parcă, deși el nu se afla acolo, îl găsisem din nou.

Poate tocmai faptul că nu era acolo făcuse posibilă această întoarcere și făcuse posibil un sfârșit. Fiindcă dacă ar fi fost acolo, totul ar fi trebuit să continue. Eu ar fi trebuit să fac ceva în privința asta, fie și numai să plec și să mă gândesc, de foarte departe. Acum aveam să fiu capabilă să încetez să-l mai caut.

Însă clipa în care am înțeles că renunțasem, în care am înțeles că terminasem căutarea, a sosit un pic mai târziu, în timp ce ședeam într-o librărie din acel oraș, având în gură gustul unui ceai ieftin și amar pe care mi-l adusese un străin.

Mersesem să mă odihnesc acolo, într-o clădire veche cu podele din lemn care trosneau, cu o scară îngustă care ducea jos, într-un subsol slab luminat, și cu un nivel superior mai curat și mai luminos. Mă plimbasem prin librărie, și la subsol și sus, dând roată fiecărui corp de bibliotecă. M-am așezat ca să frunzăresc o carte, dar eram așa de obosită și însetată, încât nu puteam citi.

M-am dus la tejgheaua de la intrare, de lângă ușă. La tejghea era un bărbat posomorât, îmbrăcat cu un pulover cu nasturi, care sorta cărți în teancuri. L-am întrebat dacă nu aveau niște apă, dacă aș fi putut primi un pahar cu apă, deși știam că probabil nu aveau apă aici, într-o librărie. Mi-a zis că nu aveau, dar că puteam să mă duc la un bar din apropiere. N-am zis nimic, m-am întors și m-am dus cu câțiva pași mai încolo, în încăperea care dădea spre stradă. Acolo m-am așezat din nou pe un scaun, ca să mă odihnesc, în timp ce în jurul meu oamenii se mișcau în tăcere.

Nu voisem să fiu nepoliticoasă cu omul de la tejghea, pur și simplu nu puteam deschide gura să vorbesc. M-ar fi secăt de puteri să împing aerul din plămâni și să scot astfel un sunet, și m-ar fi durut sau m-ar fi văduvit de ceva de care nu mă puteam lipsi în acea clipă.

Am deschis o carte și m-am uitat la o pagină fără să o citesc, apoi am răsfoit altă carte de la cap la coadă, fără să înțeleg ce vedeam. Mă gândeam că probabil omul de la tejghea mă luase drept o vagaboandă, fiindcă orașul era plin de vagaboande, mai ales genul cărora le place să stea într-o librărie după-amiaza târziu, când se întunecă și se răcorește, și care i-ar cere un pahar cu apă și-ar fi în stare să-l și înjure dacă nu i-ar da. Și întrucât credeam, după expresia lui surprinsă și probabil îngrijorată atunci când mă întorsesem fără să-i răspund, că mă luase de vagaboandă, am simțit deodată că aș putea fi chiar ceea ce credea el că sunt. Mă mai simțisem și altă dată fără nume și fără chip, când mă plimbam noaptea pe străzile orașului sau prin ploaie și nimeni nu știa unde sunt, iar acum această senzație îmi fusese confirmată pe neașteptate de bărbatul care stătea în fața mea, dincolo de tejghea. Sub ochii lui, m-am lăsat să alunec din ceea ce credeam eu că sunt și am devenit neutră, incoloră, fără sentimente: nu era nici o diferență între ceea ce credeam eu că sunt, această femeie obosită care îi cerea apă, și ceea ce credea el că sunt, și poate că nici nu mai exista vreun adevăr care să ne unească, așa că el și eu, stând unul în fața altuia cu tejgheaua între noi, eram mai separați decât sunt de obicei doi străini, izolați ca într-un nor de ceață, cu vocile și pașii din preajma noastră amuțite, cu o mică oază de limpezime în jurul nostru, înainte ca eu, în pielea noului meu personaj, vagaboanda, prea obosită și dezorientată ca să vorbesc, să întorc privirea fără să răspund și să mă duc în încăperea alăturată.

Dar, în timp ce mă gândeam la asta, el a venit spre locul unde ședeam, lângă un corp cu rafturi înalt. S-a aplecat înspre mine și m-a întrebat cu blândețe dacă nu doream o ceașcă de ceai, iar când mi-a adus-o i-am mulțumit și am băut-o. Era tare și fierbinte, și-atât de amar încât îmi usca limba.

Acesta părea să fie sfârșitul poveștii, iar pentru o vreme a fost și sfârșitul romanului – ceașca amară de ceai avea un iz de

Libris
final. Apoi, deși rămânea sfârșitul poveștii, l-am pus la începutul romanului, de parcă aveam nevoie să spun mai întâi sfârșitul, ca să pot continua cu tot restul. Ar fi fost mai simplu să încep cu începutul, dar începutul nu însemna mare lucru fără ceea ce a urmat, iar ceea ce a urmat nu însemna mare lucru fără sfârșit. Poate că nu voiam să fiu nevoită să aleg un punct de pornire, poate că voiam ca toate părțile poveștii să fie spuse deodată. Cum zice Vincent, deseori vreau mai mult decât e posibil.

Dacă mă întreabă cineva despre ce e romanul, zic că-i despre un bărbat pierdut, fiindcă nu știu ce să zic. Dar adevărul e că nu mai știu de mult unde este el, după ce la început am știut și-apoi n-am știut, apoi știind din nou și-apoi pierzându-l din nou. A locuit cândva la periferia unui oraș mic, la câteva sute de kilometri de-aici. A lucrat cândva pentru tatăl lui, un fizician. Acum poate le predă engleza străinilor, sau îi dă lecții de compoziție unui om de afaceri, sau conduce vreun hotel. Poate fi în alt oraș mare sau poate să nu fie într-un oraș mare, deși un oraș mare e mai probabil decât vreun orașel. Ar putea fi căsătorit și acum. Mi s-a spus că are o fiică împreună cu soția lui și că au botezat-o după un oraș european.

Când m-am mutat în orașelul ăsta, acum cinci ani, am încetat să-mi mai imaginez că el o să-mi apară deodată în față, fiindcă era prea improbabil. Nu fusese așa de improbabil în alte locuri pe unde stătusem. În cel puțin trei orașe și două orașele, îl tot așteptam: dacă mergeam pe o stradă, mi-l imaginam venind înspre mine. Dacă mergeam prin vreun muzeu, eram sigură că el o să fie în încăperea următoare. Și totuși, nu-l vedeam niciodată. Ar fi putut fi acolo, pe aceeași stradă sau chiar în aceeași cameră, privindu-mă de la mică distanță. Ar fi putut să dispară înainte să-l observ.

Știam că trăia pe undeva și vreme de câțiva ani am locuit într-un oraș pe care eram aproape sigură că îl vizita, deși cartierul meu era o zonă mizerabilă, decăzută, de lângă port. Cu cât mă apropiam mai mult de centrul orașului, de fapt, cu atât

mai mult mă așteptam să-l văd. Mă pomeneam mergând în spatele unei siluete familiare, solide, musculoase, nu cu mult mai înaltă ca mine, cu păr drept și blond. Dar capul se întorcea, iar chipul era așa de diferit de al lui, fruntea greșită, nasul greșit, obrații greșiți, încât devenea urât doar fiindcă ar fi putut fi și nu era al lui. Sau vedeam de departe un bărbat care venea înspre mine și avea un aer ca al lui, arogant, tensionat. Sau, foarte aproape, într-un vagon de metrou aglomerat, zăream aceiași ochi albaștri-deschiși, pielea trandafirie cu pistrui sau pomeții înalți, proeminenți. O dată, trăsăturile erau ale lui, însă exagerate, așa încât capul părea o mască de cauciuc: părul de aceeași culoare, dar mai des, ochii așa de deschiși încât erau aproape albi, fruntea și obrații bombate grotesc, carnea roșie atârând de pe oase, buzele strânse ca de furie, trupul absurd de lat. Altădată, versiunea chipului lui era atât de lipsită de claritate, atât de netedă și nedefinită, încât puteam vedea cu ușurință cum, în timp, avea să se transforme devenind acel alt chip pe care-l iubeam atâta.

Îi vedeam hainele pe mulți oameni: din material bun, dar aspru, adesea ponosite sau decolorate, mereu curate. Și nu mă puteam abține să cred, deși știam că e un nonsens, că dacă suficient de mulți bărbați purtau genul acesta de haine în același loc, atunci avea să fie și el forțat să apară, printr-un soi de magnetism. Sau îmi imaginam că într-o zi o să văd un bărbat purtând exact ce purta el, o jachetă ecosez, roșie, veche sau o cămașă de flanel de-un albastru-deschis și pantaloni albi ca de zugrav sau blugi zdrențuiți la manșetă, iar acest bărbat va avea tot păr drept, auriu-roșcat, pieptănat pe o parte a frunții late, ochi albaștri, pomeți proeminenți, buze strânse, un trup lat și puternic, o atitudine timidă și arogantă în același timp, iar asemănarea va fi una totală, până la ultimul detaliu, rozul din albul ochilor sau pistruii de pe buze sau ciobitura dintelui din față, de parcă toate elementele care-l alcătuiau se reuniseră și unicul lucru de care mai era nevoie pentru a-l preșchimba pe acest bărbat în el era cuvântul potrivit.

Deși îmi aduc aminte că avea loc la orele târzii ale unei după-amieze de octombrie, la ultimul etaj al unei clădiri publice înalte, nu-mi mai amintesc ocazia cu care se dădea recepția. Eram înconjurată de alți oameni, într-un soi de atrium circular sau octogonal, inundat de lumina soarelui, cu multe uși, iar Mitchell m-a dus la el și mi-a spus cum îl cheamă. I-am uitat numele imediat, așa cum fac aproape întotdeauna când sunt prezentată cuiva. El știa deja cine sunt, așa că nu mi-a uitat numele. Mitchell a plecat, lăsându-ne singuri. Am rămas acolo, printre femei care se mișcau lent și cu ezitări prin încăperi, singure sau în perechi, intrând și ieșind din lumina puternică a soarelui. Mi-a zis că-și imaginase că eram mai în vârstă. M-a surprins că-și imaginase ceva. M-au surprins mai multe lucruri: sinceritatea lui, felul în care era îmbrăcat, în niște haine care mie mi se păreau mai potrivite pentru vreo excursie, și, mai mult, faptul că exista, stând acolo și vorbindu-mi, de vreme ce nimeni nu mi-l menționase vreodată. Nu m-am gândit la el după ce am plecat de acolo, poate fiindcă era atât de tânăr.

În aceeași zi, ceva mai târziu, m-am dus la o cafenea prăpădită de pe șoseaua de coastă din nordul orașului meu, unde el și câțiva prieteni, împreună cu alți oameni pe care nu-i cunoșteam, veniseră să vadă un fel de spectacol de cânturi tribale primitive. Când am intrat, încăperea era deja întunecată, cu excepția spoturilor de pe scenă. Singurul scaun liber pe care-l puteam vedea la masa lungă era cel de lângă el, deși de spătarul acestuia atârnav o piesă vestimentară și probabil o poșetă. Când m-a văzut ezitând în privința scaunului gol, s-a ridicat și a luat lucrurile acelea, ducându-le la celălalt capăt al mesei. De fapt, o altă femeie a venit spre scaun curând după începerea reprezentației, în lumina vagă, și a plecat iritată în celălalt capăt. Nu știu cine era femeia.

El stătea într-un capăt al mesei, privind de acolo pe toată lungimea acesteia, cu spatele la ușa pe care intrasem, iar eu

stăteam în stânga lui, cu fața la o scenă mică pe care se aflau doi bărbați, unul scandând și cântând, celălalt ciupind un violoncel. De partea cealaltă a mesei, în fața mea, era Ellie. Pe-atunci n-o cunoșteam prea bine. El se tot înclina înspre ea în timpul spectacolului, care era așa de gălăgios și de aproape de noi, în încăperea aglomerată, încât nimeni nu putea vorbi câtă vreme a durat, decât direct în urechea altei persoane.

Pe atunci îmi plăcea să beau. Simțeam mereu nevoia să beau dacă stăteam și vorbeam cu cineva. Dacă trebuia să stau într-un loc public unde nu se servea alcool, nu mă simțeam bine și nu mă puteam bucura de acel moment, tot așa cum, dacă eram invitată seara la cineva acasă, îmi plăcea să mi se ofere ceva de băut imediat ce intram în casă.

În prima pauză, i-am întrebat pe el și pe Ellie dacă se servea alcool în cafenea, iar ei au spus că nu. I-am întrebat unde aş putea merge să cumpăr ceva de băut. Au spus că era un magazin mic nu departe, de unde aş putea lua bere, iar el s-a oferit să mă însoțească și s-a ridicat iarăși foarte repede din scaun.

Afară, a mers pe lângă mine pe marginea drumului cu praf bătătorit, prin stratul de frunze uscate și nasturi de lemn de la eucalipti.

Nu-mi pot aminti despre ce am vorbit, dar nu-mi aminteam pe atunci aproape nimic din ce vorbeam cu cineva abia cunoscut, fiindcă mă preocupau multe alte lucruri. Îmi făceam griji nu numai legate de felul cum îmi stăteau hainele sau părul, dar și de cum stăteam eu, cum mergeam sau cum îmi țineam capul și gâtul, și pe unde călcam. Iar dacă nu mergeam, ci încercam să mănânc și să beau în timp ce vorbeam, îmi făceam griji legate de cum să înghit mâncarea și băutura în așa fel încât să nu mă înec, iar uneori chiar mă înecam. Toate asta mă țineau așa de ocupată încât, deși rețineam o propoziție suficient de mult timp încât să pot răspunde, nu mă gândeam la ea suficient de mult încât să mi-o amintesc mai târziu.

Drumul se întunecase până când am ieșit noi afară, la șaptes și jumătate sau opt. Sau mai degrabă partea drumului pe